

ANTI-REFERENDUMSKI UDAR JE TREBA USTAVITI

Vili Kovačič

Spoštovani, lep pozdrav vsem ki so nas pripravljeni poslušati. Upam da je med njimi tudi kdo ki ima vpliv na odločanje. Sam prihajam iz CI DavkoPlacevalciSeNeDamo. Govoril bom v njenem imenu, čeprav naše mnenje delijo še nekateri drugi v civilni družbi. Začenjam pa s starim izročilom, ki ga velja imeti pred očmi še danes. Citiral bom Tomasa Jeffersona, človeka z demokrasko prakso in demokratično vizijo in enega od najboljših predsednikov ZDA. Takole je zapisal pred 210 leti.

"Izrodi se vsaka država, kjer je oblast zaupana le voditeljem. Le ljudje sami so varni varuhi države. In če menimo, da ljudstvo ni dovolj izobraženo, da bi povsem prosto izvrševalo svojo oblast, ni rešitev v tem, da jim oblast odvzamemo, ampak da jih izobražujemo in informiramo. To je pravi korektiv zlorab ustavnih pristojnosti." Konec citata.

Toliko samo za izhodišče, ki naj bi ga imeli pri urejanju demokratične ureditve stalno pred očmi. Tudi v naši ustavi je ljudsko odločanje po vrstnem redu zapisano pred predstavniško demokracijo. Najprej pa nekaj o današnji prireditvi.

Javna predstavitev mnenj, ki se odvija tukaj je **seveda normalni del procedure**, vendar treba je biti realen, zato ne smemo preceniti njen resnični domet. Na seji Ustavne komisije je bila javna predstavitev mnenj civilnim iniciativam **ponujena bolj ali manj kot alibi za zapiranje razprave** tako, da se ta nadomesti z neobveznim izražanjem mnenj, ki smo mu zdaj priča. Dobesedno je bilo rečeno, tukaj ne morete – vam ni dovoljeno govoriti, vse boste lahko povedali tam – na javni predstavitvi. **Nekakšen Hyde park torej**, v katerem vsak pove svoje, potem gremo domov, dejansko pa se stvari ne spremenijo. **Resnično odločanje pa bo potekalo drugje:** v Ustavni komisiji, v njeni pravkar **ustanovljeni strokovni skupini** in seveda **najbolj ali predvsem v neformalnih dogovorih strank in njihovih vodstev.**

Javna predstavitev mnenj je zato bolj ali manj le figov list demokracije, edina njena dodana vrednost je, da nekaj doprinaša k boljšemu javnemu zavedanju o usodnosti anti-referendumskega udara in ki smo mu zdaj priča. Kajti tisti, ki bi morali to zavedanje krepiti, svoje vloge nočejo sprejeti. Politično instrumentalizirani mediji ogromno pišejo o vsem mogočem, o očetovstvih in diplomah, o ideologiji in zgodovini inspdubujajo politične konflikte, o stvareh, ki so o ključne zadeve demokracije pa bolj ali manj **molčijo in diskusijo o njih celo blokirajo.**

To govorim iz lastne izkušnje, ko sem skušal reagirati na nesprejemljivo stališče prof. Bučarja objavljeno v Delu 5.oktobra. Ob tem pa se v opravičilo tega stališča eni norčujejo, da se je gospod samo šalil ali da tako piše iz depresije. Marsikdo bo rekel, da njegovo mnenje ni pomembno – morda res ne, ker **je preveč radikalno, da bi bilo uresničljivo.** Gre namreč za predlog, da se 90 člen ustave, ki predvideva in ureja referendum – ne boste verjeli, ne dopolni ali popravi, ampak črta. Če bi se to res zgodilo je to suspenz demokracije. Zato ne čudi, da so tudi drugi predlogi najbolj pa tisti s strani Državlanske liste, naravnani v omejevanje ne pa v izboljšave sedanje ureditve.

Ker na medijskem področju civilne iniciative ne moremo kaj dosti storiti, si moramo toliko bolj prizadevati, da odpremo možnosti vplivanja skozi institucije, kar pa si bo treba šele izboriti. Sodelovanje in slišnost na sejah matičnih odborov ob zakonu o poroštvih za TEŠ6 je bilo morda zametek dobre prakse, kipa jo je treba nadgraditi in formalizirati. Predvsem gre za **sodelovanje v Ustavni komisiji (UK) in zastopnost Civilnih iniciativ v njeni strokovni skupini.**

Kje so ključne razlike s predlagatelji sprememb in kaj predlagamo mi.

Ustava, predvsem pa njen 90 člen, **naj se ne spreminja.** Demokratične standarde ie treba višati in dograjevati ne pa jih nižati in zmanjševati. Demokracijo bomo ohranili, če jo bomo razvijali ne pa če jo bomo omejevali in ožali.

1. Kvorum kot instrument omejevanja zlorab je nesprejemljiv **in tudi postopkovno ne sodi v ustavo. S kvorumom dobimo nov tip zlorabe to je zloraba kvoruma.** Tistim blokadam, ki so trenutno v Sloveniji na vrhuncu noben kvorum ne bo stopil na prste. Ti – današnji akterji so politično in javnomnenjsko tako močni in hkrati po potrebi medijsko tako podprti, da bodo zlahka preskočili vse ovire. Zato je iluzija da kvorum preprečuje blokade.
Kvorum blokad ne preprečuje, preprečuje pa pobude in referendumске aktivnosti civilnim iniciativam in državljskim združenjem.
2. **Kvorum s tem prinaša monopolizacijo pobud in referendumskih zahtev.** Državljske in civilne pobude pa bo onemogočil in v kali zatrl.
To vemo iz lastnih izkušenj in iz kratke zgodovine referendumov v Sloveniji. O njej resne in nepristranske analize ni naredil še nihče, čeprav se nanjo mnogi sklicujejo.
3. Število predlagateljev bi bilo morda res dobro zmanjšati, vendar to **terja spremembo ustave, zato je bolje da današnja ureditev ostane.** Naj se ustava še naprej spreminja s tresočo roko, ne pa zgolj zaradi krizne situacije v kateri smo. **Zlorabe referendumoma imajo druge, globlje vzroke – v monopolih in kartelih ki so prepredli državo in politiko in v medijski zaprtosti, do drugačnih mnenj in predlaganja alternativ.**
4. Ključne stvari je treba urediti v Zakonu o referendumu in ljudski iniciativi – tako imenovanem ZRLI, ustavo pa pustimo nedotaknjeno, dokler ne bo potrebe po drugih spremembah. Pri spremembi ZRLI smo pripravljeni sodelovati. Morda tudi tako da CI same napišejo zakon in ga predložijo DZ. Takšna akcija že poteka.

Spoštovani, zavedamo se, da s svojimi zahtevami in predlogi **prebijamo zid parlamentarne samozadostnosti.** Vendar prav to je potrebno narediti, **zid je treba enkrat prebiti ali preskočiti in na koncu ta skok formalizirati.** Navaditi se bo treba, da ljudstvo kaj pove in soodloča ne le na vsaka 4 leta na volitvah. Referendumi bi morali biti ne le okras strankarske demokracije, pač pa njena učinkovita korektura.

Demokracija v procentih, pogojevanje enega načela z drugim in drastično omejevanje referendumskih tem ni sprejemljivo. Predsedniku Državnega zbora predlagam, da kvorum predlaga tudi za državnozbornske volitve. Ne drži njegov argument na UK, da kvorum za parlamentarne volitve ni potreben in smiseln saj je udeležba na njih dovolj visoka – okrog 60 %. Vendar sem prepričan, **da bi bila po uvedbi tovrstnega kvoruma udeležba pol manjša, torej izpod vašega kvorumskega praga.** Ko bi ljudje dobili to možnost, da namreč z ne odločanjem odločijo o veljavnosti volitev, bi Vam kvorum pokazal zobe – torej možnost in realnost zlorabe.

G. predsednik in vsi navzoči, upam, da **Vam kljub vsemu referendumski udar ne bo uspel in 60 glasov ne boste zbrali.** Kljub medijski blokadi naših stališč. Mi se bomo potrudili, da ta projekt ne uspe, kljub aparatu, ki ga Vi imate in ga mi nimamo in kljub oviram, ki jih postavljate. Zato na pravici da sodelujemo v UK in da dobimo zastopstvo v strokovni skupini vztrajamo. Javnost in medije pa pozivamo, da to stališče podpre.

Naj zaključim: politika je preresna in preveč usodna zadeva, da bi jo smeli prepustiti samo politikom, čeprav poslancem pristojnosti zanjo ne odrekamo. Država, ki je zrasla na referendumu (plebiscitu) si ne sme privoščiti njegovo negacijo. Predlagani model sprememb bi zapečatil usodo referendumске ureditve za desetletja. Povratek nazaj za ponovno pridobitev ukinjenih možnosti in izgubljenih pravic pa bi bil seveda mukotrpen in dolgotrajen ali pa nikoli več dosegljiv. Zato je treba storiti vse, da se to ne bo zgodilo.